

Als kleurcodes onze vrijheid bepalen, moeten ze goed uitgedacht zijn

De voorgestelde epidemiebarometer roept veel vragen op. Het is nu zoeken naar antwoorden vooraleer er effectief met kleurcodes gewerkt kan worden.

Stijn Cools

Donderdag 24 september 2020 om 16.55 uur

1 Wat is de epidemiebarometer?

Deze barometer stelt op een eenvoudige manier voor in welke fase de pandemie zich bevindt en welke maatregelen daarbij horen. In het voorstel van de adviesraad Celeval, dat gisteren op de tafel van de Nationale Veiligheidsraad lag, zouden vier kleurcodes bestaan.

Groen staat voor een leven zonder beperkingen. Al moet er wel nog de nodige aandacht besteed worden aan bijvoorbeeld handen wassen en krijgen activiteiten in de openlucht de voorkeur.

Geel is een alarmfase hoger. Regels als afstand houden en mondkmaskers dragen als dat niet mogelijk is, zijn van kracht. Contacten zouden beperkt moeten worden tot maximaal vijf personen per maand. Een persoon per 2,5 vierkante meter is de norm.

Oranje betekent dat al het voorgaande van kracht is. Al moeten fysieke contacten teruggedroefd worden tot drie per maand. Een persoon per 4 vierkante meter is de norm.

Rood is de hoogste alarmfase, waarbij met één persoon fysiek contact gehouden mag worden. De grens ligt op één persoon per 10 vierkante meter.

De drempelwaardes die Celeval naar voren schoof bij aanvang van de vergadering waren 57 opnames in het ziekenhuis per dag (over een omliggende periode) om van geel naar oranje te gaan. Fase rood zou intreden bij 172 opnames en opwaartse trend of bij 344 opnames. Code groen zou maar mogelijk zijn als er een vaccin en een goed werkende behandeling is.

2 Waarom is de Nationale Veiligheidsraad niet tot een consensus gekomen over die barometer?

De barometer is niet begraven, maar zou wel verfijnd moeten worden. Vanuit de politiek werden verschillende bezorgdheden en vragen geformuleerd.

Hoe valt de barometer bijvoorbeeld te koppelen aan de kleurcodes die onderwijs, cultuur en sport momenteel hanteren? En wat met drempelwaardes om van fase te veranderen: moeten naast ziekenhuisopnames niet naar andere factoren gekeken worden, zoals de druk op huisartsen, het aantal positieve tests of de ervaringen van de contacttracers? En hoe moet de evenementensector omgaan met die voorgestelde beperkingen per vierkante meter?

Er valt te horen dat de betrokkenen van de Nationale Veiligheidsraad niet over één nacht ijs wilden gaan. Beter een barometer zonder problemen, die wel enkele dagen langer op zich laat wachten, dan een snelle beslissing en nieuwe chaos. ‘We willen geen farce zoals met de bubbel’, klinkt het.

Verder valt ook uit te klaren hoe de barometer op het Belgische grondgebied zou functioneren. Daar is nog discussie over mogelijk, al splitst het voorstel van Celeval de bestaande cijfers uit per provincie en Brussel. Dat maakt een gespreide aanpak mogelijk. Voor het Brusselse Gewest zou dan in de nabije toekomst een code rood dreigen.

Bovendien bestaat enige terughoudendheid om een barometer de regie te laten voeren. Een haast mechanische aanpak van de pandemie zou individuele oplossingen in de weg kunnen staan.

Celeval zou nog tot de volgende Nationale Veiligheidsraad, over twee weken, de tijd krijgen om het instrument op punt te stellen. Mogelijk gebeurt dat sneller. ‘Iedereen is ervan overtuigd dat het er komt, maar het moet duidelijker en werkbaar zijn’, valt te horen.

Mocht de barometer gisteren al afgeklopt zijn, dan zou er vandaag een alarmfase hoger geschakeld moeten worden: van geel naar oranje door het gestegen aantal opnames.

3 Hoe moet het nu verder?

Een van de voorstanders van de barometer is motivatiepsycholoog Maarten Vansteenkiste (UGent). Suggesties voor de barometer zijn mogelijk, zo denkt hij.

‘In plaats van alleen te kijken naar de ziekenhuisopnames valt er een formule uit te dokteren door biostatistici en epidemiologen die zich baseert op verschillende parameters, zoals het aantal besmettingen. Maar ziekenhuisopnames hebben een sterke psychologische impact.’

Dat de Nationale Veiligheidsraad het voorstel terugstuurt, ervaart hij als een vreemde manier van werken. ‘Dit voorstel werd eind mei door de expertgroep Psychologie en Corona op tafel gelegd, maar er was toen geen aandacht voor.’ De harmonisering met kleurcodes van cultuur, sport en onderwijs had al veel eerder en in samenspraak kunnen gebeuren, zegt hij. Dat er gewerkt wordt met formules en cijfers zou verder maatwerk niet in de weg staan.

‘Hadden de politici niet beter achter de schermen uitgebreide feedback gegeven?’, vraagt hij zich af. ‘Om dat allemaal te kunnen verwerken, was de Nationale Veiligheidsraad beter met een week uitgesteld om dan met een volwaardige barometer te komen. Nu moet er twee keer gecommuniceerd worden en blijft veel onduidelijkheid bestaan.’

Het advies van Celeval bevat een nota van Vansteenkiste waarin hij opsomt wat de psychologische meerwaarde is van de barometer. ‘Een. De onduidelijkheid verdwijnt. Wat er van je verwacht wordt in welke fase is met één blik op de barometer helder. Twee. Mensen zullen hun gedrag sneller bijsturen en meer hun verantwoordelijkheid nemen. De barometer biedt een motiverend kader en toont dat de maatregelen proportioneel zijn tegenover het risico. Drie. Er is een collectief doel, het is mogelijk om er samen een succeservaring van te maken. Dat werkt verbindend.’

Wil u uw mening kwijt over de coronabarometer? Dat kan [hier](#).